

4И(Лат)

С38

Синиця В.Г., Телеки М.М. *Lingua Latina et terminologia medica*. Чернівці: БДМУ, 2018. 443с.

Підручник “*Lingua Latina et terminologia medica*” призначається для студентів, які навчаються у галузі знань «Охорона здоров’я» за спеціальністю “Медсестринство”, і має на меті допомогти засвоїти програмний матеріал з навчальної дисципліни “Основи латинської мови з медичною термінологією”.

У підручнику даються необхідні відомості з латинської фонетики, морфології, загальної рецептури, клінічної термінології.

До кожного заняття підібрані латинські професійні вирази, прислів'я, додаткова інформація пізнавального характеру, що розширює гуманістичні аспекти виховання та сприяє підвищенню загальнокультурної компетенції студентів.

ЗМІСТ

Вступ. Латинська мова і медична термінологія	14
ЛЄСТІО № 1. Латинський алфавіт. Фонетика	
§ 1. Латинський алфавіт. Основні правила читання	18
§ 2. Вимова голосних звуків (vocales)	20
§ 3. Дифтонги	22
§ 4. Особливості вимови приголосних звуків (consonântes)	22
§ 5. Особливості вимови буквосполучень	24
§ 6. Диграфи ch, rh, ph, th	25
§ 7. Велика літера в латинській мові	25
§ 8. Питання для самоконтролю	26
§ 9. Самостійна аудиторна робота	27
§ 10. Самостійна позааудиторна робота	29
§ 11. Лексичний мінімум	30
ЛЄСТІО № 2. Довгота і короткість складів. Наголос	32
§ 1. Довгота і короткість голосних	32
§ 1.1. Поділ на склади	32
§ 1.2. Довгота і короткість голосних	33
§ 2. Наголос (accéntus). Правила наголошування	34
§ 3. Питання для самоконтролю	35
§ 4. Самостійна аудиторна робота	35
§ 5. Самостійна позааудиторна робота	37
ЛЄСТІО № 3. Іменник (nômen substantivum)	39
§ 1. Граматичні категорії	39
§ 2. Характерні ознаки п'яти відмін іменників	41

§ 3. Визначення основи	41
§ 4. Словникова форма іменника	42
§ 5. Іменники I відміни (<i>declinatio prima</i>)	42
§ 6. Перша грецька відміна	43
§ 7. Винятки	45
§ 8. Поняття “науковий термін”. Сірукіура анатомічних термінів	45
§ 9. Неузгоджене означення. Типові моделі термінів з неузгодженими означеннями	45
§ 10. Питання для самоконтролю	46
§ 11. Самостійна аудиторна робота	47
§ 12. Самостійна позааудиторна робота	48
§ 13. Лексичний мінімум	49
ЛЕСТІО № 4. Іменники чоловічого та середнього роду II відміни	51
§ 1. Іменники чоловічого роду II відміни	51
§ 2. Винятки	52
§ 3. Іменники середнього роду	52
§ 4. Суфікси іменників другої відміни	54
§ 5. Прийменники (<i>praepositiones</i>)	55
§ 6. Сполучники (<i>conjunctiones</i>)	56
§ 7. Питання для самоконтролю	56
§ 8. Самостійна аудиторна робота	57
§ 9. Самостійна позааудиторна робота	60
§ 10. Лексичний мінімум	61
ЛЕСТІО № 5. Системне вивчення прикметників I-II відміни	64
§ 1. Узагальнена інформація про систему прикметників та дієприкметників у граматиці латинської мови	64
§ 2. Словникова форма прикметників та дієприкметників минулого часу пасивного стану	
§ 3. Знаходження основи прикметників / дієприкметників минулого часу пасивного стану	
§ 4. Відмінкові закінчення прикметників першої групи / дієприкметників минулого часу пасивного стану	67
§ 5. Алгоритм узгодження прикметників 1-ї групи / дієприкметників минулого часу пасивного стану з іменниками 1-11 відміни	67
§ 6. Узгоджене означення. Типові моделі термінів з узгодженим означенням	69
§ 7. Суфікси прикметників першої групи	70
§ 8. Питання для самоконтролю	71
§ 9. Самостійна аудиторна робота	71
§ 10. Самостійна позааудиторна робота	73
§ 11. Лексичний мінімум	74
ЛЕСТІО № 6. Іменники III відміни (<i>declinatio tertia</i>)	77
§ 1. Загальна характеристика іменників III відміни	78
§ 2. Словникова форма іменників III відміни	78
§ 3. Приголосний тип відмінювання (<i>classis consonans</i>)	78
§ 4. Голосний тип відмінювання (<i>classis vocalis</i>)	79
§ 5. Мішаний тип відмінювання (<i>classis mixta</i>)	80
§ 6. Узгодження прикметників першої групи / дієприкметників минулого часу пасивного стану з іменниками третьої відміни	81
§ 7. Питання для самоконтролю	82
§ 8. Самостійна аудиторна робота	83
§ 9. Самостійна позааудиторна робота	86
§ 10. Лексичний мінімум	87
ЛЕСТІО № 7. Іменники III відміни чоловічого, жіночого, середнього роду	89
§ 1. Іменники III відміни чоловічого роду	89

§ 2. Закономірності зміни родових закінчень іменників III відміни	90
§ 2.1. Закономірності зміни родових закінчень іменників чоловічого роду III відміни	91
§ 2.2. Закономірності зміни родових закінчень іменників жіночого роду III відміни	91
§ 2.3. Закономірності зміни родових закінчень іменників середнього роду III відміни	
§ 3. Латинські назви м'язів за їхньою функцією	92
§ 4. Особливості відмінювання іменників грецького походження на <i>-sis</i>	93
§ 5. Особливості відмінювання іменників грецького походження на <i>-ma</i>	94
§ 6. Особливості відмінювання іменника <i>vas, vasis n</i>	95
§ 7. Винятки щодо роду іменників III відміни	95
§ 7.1. Винятки щодо іменників чоловічого роду	95
§ 7.2. Винятки щодо іменників жіночого роду	95
§ 7.3. Винятки щодо іменників середнього роду	96
§ 8. Узгодження прикметників першої групи / дієприкметників минулого часу пасивного стану з іменниками-винятками з правила про рід	96
§ 9. Суфікси іменників третьої відміни чоловічого роду	97
§ 10. Суфікси іменників третьої відміни жіночого роду	97
§ 11. Суфікси іменників третьої відміни середнього роду	98
§ 12. Питання для самоконтролю	98
§ 13. Самостійна аудиторна робота	99
§ 14. Самостійна позааудиторна робота	102
§ 15. Лексичний мінімум іменників III відміни	103
§ 16. Професійні вирази	104
ЛЕСТІО № 8. Прикметники II групи (adjecti'va III declinationis)	105
§ 1. Загальна інформація про прикметники другої групи	106
§ 2. Перша підгрупа прикметників другої групи	106
§ 3. Друга підгрупа прикметників другої групи	107
§ 4. Третя підгрупа прикметників другої групи	107
§ 5. Дієприкметники теперішнього часу активного стану	108
§ 6. Словникова форма прикметників другої групи дієприкметників теперішнього часу активного стану	108
§ 7. Знаходження основи прикметників другої групи/ дієприкметників теперішнього часу активного стану	109
§ 8. Ступені порівняння прикметників (gradus comparationis adjectivorum)	110
§ 9. Вищий ступінь прикметників	110
§ 9.1. Прикметники з суфіксом <i>-ior, -ius</i>	111
§ 10. Найвищий ступінь порівняння прикметників (gradus superlativus)	112
§ 11. Утворення ступенів порівняння прикметників від різних основ	113
§ 12. Алгоритм узгодження прикметників другої групи / дієприкметників теперішнього часу активного стану з іменниками I, II, III відміни	113
§ 13. Суфікси прикметників другої групи	116
§ 14. Питання для самоконтролю	116
§ 15. Самостійна аудиторна робота	117
§ 16. Самостійна позааудиторна робота	120
§ 17. Лексичний мінімум іменників III відміни	121
ЛЕСТІО № 9. Іменники IV-V відміни	123
§ 1. Іменники IV відміни (declinatio quarta)	123
§ 2. Іменники V відміни (declinatio quinta)	125
§ 3. Узгодження прикметників першої-другої групи / дієприкметників з іменниками IV-V відміни	126
§ 4. Професійні вирази з іменниками IV відміни	127
§ 5. Професійні вирази з іменниками V відміни	127
§ 6. Винятки щодо роду іменників IV відміни	128

§ 7. Винятки щодо роду іменників V відміни	128
§ 8. Питання для самоконтролю	128
§ 9. Самостійна аудиторна робота	131
§ 10. Самостійна позааудиторна робота	131
§ 11. Лексичний мінімум іменників III відміни	132
ЛЕСТІО № 10. Поняття про клінічну термінологію: початкові і кінцеві терміноелементи	134
§ 1. Структура однослівних клінічних термінів	135
§ 2. Початкові грецькі терміноелементи деяких іменників I відміни	136
§ 3. Деякі кінцеві терміноелементи I відміни	137
§ 4. Грецькі префікси із значенням “відхилення від норми”	139
§ 5. Інші грецькі префікси, що зустрічаються в клінічних термінах	139
§ 6. Алгоритм утворення однослівних термінів-комполітів	140
§ 7. Типові моделі утворення термінів-комполітів	141
§ 8. Питання для самоконтролю	141
§ 9. Самостійна аудиторна робота	142
§ 10. Самостійна позааудиторна робота	145
ЛЕСТІО № 11. Початкові терміноелементи другої відміни іменників	146
§ 1. Початкові грецькі терміноелементи деяких іменників чоловічого роду II відміни	146
§ 2. Початкові грецькі терміноелементи деяких іменників середнього роду II відміни	147
§ 3. Деякі кінцеві терміноелементи II відміни	147
§ 4. Суфікс <i>-ismus</i> в клінічній термінології	149
§ 5. Деякі особливості утворення клінічних термінів на основі терміноелементів іменників другої відміни	149
§ 6. Питання для самоконтролю	150
§ 7. Самостійна аудиторна робота	151
§ 8. Самостійна позааудиторна робота	153
ЛЕСТІО № 12. Початкові терміноелементи третьої відміни іменників	155
§ 1. Початкові грецькі терміноелементи деяких іменників III відміни чоловічого роду	155
§ 2. Початкові грецькі терміноелементи деяких іменників III відміни жіночого роду	156
§ 3. Початкові грецькі терміноелементи деяких іменників III відміни середнього роду	157
§ 4. Деякі кінцеві терміноелементи III відміни	157
§ 5. Особливості утворення деяких клінічних термінів у III відміні іменників	158
§ 6. Суфікси іменників III відміни в клінічній термінології	160
§ 7. Питання для самоконтролю	160
§ 8. Самостійна аудиторна робота	161
§ 9. Самостійна позааудиторна робота	165
ЛЕСТІО № 13. Початкові терміноелементи деяких іменників IV - V відміни. Початкові терміноелементи деяких прикметників I-II групи	167
§ 1. Початкові грецькі терміноелементи іменників IV відміни	167
§ 2. Початкові грецькі терміноелементи іменників V відміни	168
§ 3. Початкові терміноелементи деяких прикметників першої групи	168
§ 4. Початкові терміноелементи деяких прикметників другої групи	169
§ 5. Питання для самоконтролю	170
§ 6. Самостійна аудиторна робота	170
§ 7. Самостійна позааудиторна робота	173
ЛЕСТІО № 14. Дієслово (verbum)	175
§ 1. Загальні відомості про дієслово	175
§ 2. Визначення дієвідміни	176
§ 3. Визначення основи дієслів	177
§ 4. Словникова форма дієслів	177
§ 5. Наказовий спосіб дієслова (modus imperativus)	178

§ 6. Використання наказового способу в рецептурних виразах	179
§ 7. Утворення теперішнього часу дійсного способу активного і пасивного стану (praesens indicativi activi et passivi)	179
§ 8. Допоміжне дієслово бути (sum, esse)	182
§ 9. Питання для самоконтролю	182
§ 10. Самостійна аудиторна робота	183
§ 11. Самостійна позааудиторна робота	186
§ 12. Лексичний мінімум	187
ЛЕСТІО № 15. Умовний спосіб дієслова (modus conjuncti'vus)	190
§ 1. Умовний спосіб (modus conjuncti'vus)	190
§ 2. Утворення теперішнього часу умовного способу пасивного стану (praesens conjunctivi passivi)	191
§ 3. Дієслово fieri, fieri в рецепті	192
§ 4. Умовний спосіб у рецептурних виразах	193
§ 5. Питання для самоконтролю	195
§ 6. Самостійна аудиторна робота	196
§ 7. Самостійна позааудиторна робота	199
§ 8. Лексичний мінімум	200
ЛЕСТІО № 16. Рецепт, його структура. Оформлення латинської частини рецепта	202
§ 1. Загальні відомості про рецепт	202
§ 2. Структура рецепта	203
§ 3. Оформлення латинської частини рецепта. Моделі рецептурних приписів	204
§ 4. Способи виписування рецептів	209
§ 5. Прості та складні рецепти	210
§ 6. Додаткові написи на рецепті	211
§ 7. Питання для самоконтролю	211
§ 8. Самостійна аудиторна робота	212
§ 9. Самостійна позааудиторна робота	216
§ 10. Лексичний мінімум	217
ЛЕСТІО № 17. Рецепт. Найуживаніші рецептурні скорочення	220
§ 1. Основні правила виписування рецептів зі скороченнями	220
§ 2. Основні рецептурні скорочення	221
§ 3. Питання для самоконтролю	224
§ 4. Самостійна аудиторна робота	225
§ 5. Самостійна позааудиторна робота	228
§ 6. Професійні вирази	230
§ 7. Лексичний мінімум	230
ЛЕСТІО № 18. Латинська хімічна номенклатура. Утворення назв хімічних елементів, кислот, оксидів, основ, солей, складних ефірів	233
§ 1. Загальні відомості про хімічну номенклатуру	233
§ 2. Латинські назви найважливіших хімічних елементів та простих речовин	234
§ 3. Латинські назви кислот	235
§ 3.1. Неорганічні кислоти	235
§ 3.2. Органічні кислоти	237
§ 4. Латинські назви оксидів	238
§ 5. Латинські назви основ	239
§ 6. Латинські назви солей	240
§ 7. Латинські назви солей калію та натрію	242
§ 8. Латинські назви складних ефірів	243
§ 9. Грецькі числівники-префікси в хімічній номенклатурі	243
§ 10. Питання для самоконтролю	244
§ 11. Самостійна аудиторна робота	244

§ 12. Самостійна позааудиторна робота	248
§ 13. Лексичний мінімум	250
ЛЕСТІО № 19. Тривіальні назви лікарських препаратів. Терміноелементи (частотні відрізки) в назвах лікарських речовин і препаратів	252
§ 1. Тривіальні назви лікарських засобів	252
§ 2. Поняття про терміноелемент (частотний відрізок). Деякі терміноелементи в назвах лікарських засобів	255
§ 2.1. Терміноелементи, що вказують на хімічний склад препарату	255
§ 2.2. Терміноелементи, що вказують на належність лікарського засобу до фармакологічної групи	256
§ 2.3. Терміноелементи, що вказують на належність лікарського засобу до різних груп антибіотиків	258
§ 2.4. Терміноелементи терапевтичного, анатомічного та фізіологічного характеру	258
§ 2.5. Терміноелементи, що вказують на рослинне походження лікарського засобу	260
§ 2.6. Терміноелементи, що вказують на заспокійливу, знеболювальну, снодійну дію лікарського засобу	261
§ 3. Питання для самоконтролю	262
§ 4. Самостійна аудиторна робота	263
§ 5. Самостійна позааудиторна робота	265
§ 6. Лексичний мінімум	267
ЛЕСТІО № 20. Латинська номенклатура лікарських форм. Загальна характеристика твердих лікарських форм	269
§ 1. Основні поняття фармації	269
§ 2. Латинська номенклатура лікарських форм	270
§ 3. Тверді лікарські форми (formae medicamentorum durae)	270
§ 3.1. Характеристика лікарської форми “порошки”	271
§ 3.2. Характеристика лікарської форми “таблетки”	274
§ 3.3. Характеристика лікарської форми “драже”	277
§ 3.4. Характеристика лікарської форми “збір”	278
§ 3.5. Характеристика твердої лікарської форми “супозиторій”	280
§ 4. Питання для самоконтролю	282
§ 5. Самостійна аудиторна робота	283
§ 6. Самостійна позааудиторна робота	288
§ 7. Лексичний мінімум	290
ЛЕСТІО № 21. М’які лікарські форми. Загальна характеристика м’яких лікарських форм	292
§ 1. М’які лікарські форми (formae medicamentorum molles)	292
§ 1.1. Характеристика м’якої лікарської форми “мазь”	293
§ 1.2. Характеристика м’якої лікарської форми “лінімент”	295
§ 1.3. Характеристика м’якої лікарської форми “паста”	297
§ 1.4. Характеристика м’якої лікарської форми “пластирі”	298
§ 2. Питання для самоконтролю	300
§ 3. Самостійна аудиторна робота	300
§ 4. Самостійна позааудиторна робота	304
§ 5. Лексичний мінімум	305
ЛЕСТІО № 22. Рідкі лікарські форми. Загальна характеристика рідких лікарських форм	307
§ 1. Рідкі лікарські форми (formae medicamentorum fluidae)	307
§ 1.1. Характеристика рідкої лікарської форми “розчин”	308
§ 1.2. Характеристика рідкої лікарської форми “настій”	312
§ 1.3. Характеристика рідкої лікарської форми “відвар”	313
§ 1.4. Характеристика рідкої лікарської форми “настоянка”	313

§ 1.5. Характеристика рідкої лікарської форми “витяжка”	315
§ 1.6. Характеристика рідкої лікарської форми “емульсія”	316
§ 1.7. Характеристика рідкої лікарської форми “сироп”	318
§ 1.8. Характеристика рідкої лікарської форми “мікстура”	319
§ 1.9. Характеристика рідкої лікарської форми “слиз”	319
§ 2. Питання для самоконтролю	320
§ 3. Самостійна аудиторна робота	321
§ 4. Самостійна позааудиторна робота	325
§ 5. Лексичний мінімум	327
ЛЕСТІО № 23. Прислівники (adverbia). Числівники (numeralia). Займенники (pronomina). Рецептурні вирази з займенниками	329
§ 1. Прислівники (adverbia)	329
§1.1. Утворення прислівників від прикметників	330
§ 1.2. Ступені порівняння прислівників (gradus comparationis adverbiorum)	331
§ 1.3. Утворення ступенів порівняння прислівників від різних основ	331
§ 1.4. Найчастіше вживані прислівники у рецептурі	332
§ 2. Числівники (numeralia)	332
§ 2.1. Кількісні та порядкові числівники (numeralia cardinalia et ordinalia)	332
§ 2.2. Розподільні числівники (numeralia distributiva)	333
§ 2.3. Прислівникові числівники (numeralia adverbialia)	334
§ 2.4. Числівники в анатомічній номенклатурі	334
§ 3. Займенники (pronomina)	334
§ 4. Рецептурні вирази з займенниками	335
§ 5. Питання для самоконтролю	336
§ 6. Самостійна аудиторна робота	336
§ 7. Самостійна позааудиторна робота	340
§ 8. Лексичний мінімум	342
ЛЕСТІО № 24. Підсумкове заняття	345
§ 1. Самостійна аудиторна робота. Перелік питань для усного опитування	346
§ 2.1. Завдання для письмового опитування	349
§ 2.2. Завдання для письмового опитування. Тести для підсумкового контролю знань	
ДОДАТКИ	
№ 1. Зведена таблиця відмінкових закінчень іменників I-V відмін	366
№ 2. Числівники	367
№ 3.1. Форма рецептурного бланка № 1 (ф-1)	368
№ 3.2. Форма рецептурного бланка (Пам’ятка лікарю)	369
№ 4. Рецептурні вирази з прийменниками	370
№ 5. Професійні вирази	371
№ 6. Алфавітний латинсько-український перелік фармацевтичних назв рослин	372
№ 7. Алфавітний українсько-латинський перелік фармацевтичних назв рослин	376
№ 8. Адаптовані тексти для читання	380
№ 9. Латинські етико-медичні вислови	384
№ 10. Gaudeamus	388
СЛОВНИКИ	
Латинсько-український словник	390
Українсько-латинський словник	416
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	441